

DIDAKTICKÝ TEST

Počet úloh: 30

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

Tento dokument obsahuje zdůvodnění správných řešení jednotlivých úloh didaktického testu.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 1–3

TEXT 1

(1) Bouř žene koráb v divokém běhu.
John lampu klamnou k skále přivěsil
a dí: „Bůh žehnej břehu!“

A koráb k světlu žene se a v trysku
se náhle přes úskalí překotil
a stěžněm vězí v písku.

(2) John zavýsknul si ve syčící pěnu:
„Má dceruška si chystá veselku,
dnes pomohu jí k věnu!“

A člunek jeho jako liška běží
po těžkých vlnách tam, kde zvrhlá loď
jak černá rakev leží.

(3) John nenavykl marně tratit času,
svou sekyru hned v koráb zarazil,
vtom z něho doslech hlasu.

„Jen pospěš, pospěš,“ zní to dutě zdůli,
„a všeho zboží půli dostaneš,
i všeho zlata půli.“

(4) John naslouchá a vytřeštuje zraky.
„Aj, pakli jedna půle bude má,
toť bude druhá taky!“

A rychle v člunku ku břehu uhání.
Po celou noc se k lodi nevrátil,
až teprv po svítání.

Až po svítání, v bílé ranní době
zas sekyru svou v koráb zaráží
a uvnitř již jak v hrobě.

(5) Již voda otvorem si cestu klestí,
teď vyhoupla si první mrtvolu,
John rychle po ní pěstí.

Tvář mrtvou k sobě obrátil: „Eh kletě!
Je po svatbě – já tady za vlasy
mrtvého držím zetě!“

(J. Neruda, *Romance helgolandská*, upraveno)

TEXT 2

Ve veršovaném textu může být nějaká věta (ať už věta jednoduchá, nebo věta, která je součástí souvětí) rozdělena do více veršů. V takovém případě hovoříme o **přesahu**, např.:

*Dodnes ještě lenoši
drbají se, mají vši.*

Za přesah **se nepovažuje**, pokud je souvětí rozděleno tak, že 1 věta souvětí = 1 verš, např.:

*K nohám ti dám zlaté pruty,
nebo se vůbec nevrátím.*

1 bod

1 Které z následujících tvrzení odpovídá TEXTU 1?

- A) John poprvé zařal do ztroskotané lodi svou sekyru až toho rána, kdy se k této lodi vrátil.
- B) Poté, co koráb ztroskotal, John alespoň nějakou dobu nebyl na břehu, ale v člunu na vodě.
- C) Poté, co ztroskotaná loď uvízla v písku, si John uvědomil, že jeho dcera se zrovna v tu chvíli vdává.
- D) John pocítil zklamání, protože navzdory dobrému úmyslu nezabránil v noci ztroskotání korábu.

Zdůvodnění

Pravdivost tvrzení uvedeného v možnosti B) dokládají pasáže, které jsou v TEXTU 1 vyznačeny barevně.

1 bod

2 Které z následujících tvrzení o dvou úsecích podtržených v TEXTU 1 je pravdivé?

(Každý z posuzovaných úseků se skládá ze tří veršů. Úlohu řešte na základě informací uvedených v TEXTU 2.)

- A) Přesah se vyskytuje v každém z těchto úseků.
- B) Přesah se nevyskytuje v žádném z těchto úseků.
- C) Přesah se vyskytuje pouze v úseku podtrženém v první části textu.
- D) Přesah se vyskytuje pouze v úseku podtrženém v druhé části textu.

Zdůvodnění

V úseku podtrženém v první části TEXTU 1 je jedna věta, která je součástí souvětí, rozdělena do dvou veršů: *v trysku – se náhle přes úskalí překotil*. Totéž platí pro úsek podtržený v druhé části TEXTU 1: *kde zvrhlá loď – jak černá rakev leží*.

1 bod

3 Které z následujících tvrzení o TEXTU 1 je pravdivé?

- A) Ve třetí části textu někdo ze ztroskotaného korábu promlouvá v přímé řeči k Johnovi, v páté části textu promlouvá v přímé řeči John.
- B) Ve třetí části textu John promlouvá v přímé řeči k někomu ze ztroskotaného korábu, v páté části textu promlouvá v přímé řeči mrtvola.
- C) Ve třetí části textu John promlouvá v přímé řeči k někomu ze ztroskotaného korábu, v páté části textu promlouvá v přímé řeči také John.
- D) Ve třetí části textu někdo ze ztroskotaného korábu promlouvá v přímé řeči k Johnovi, v páté části textu promlouvá v přímé řeči mrtvola.

Zdůvodnění

Ve třetí části TEXTU 1 John slyší, že k němu promlouvá někdo ze ztroskotaného korábu (*John svou sekýru v koráb zarazil, vtom z něho doslech hlasu*). Tato blíže nespecifikovaná osoba vzápětí promlouvá v přímé řeči: nabádá Johna, aby si pospíšil (patrně proto, aby se dostala z korábu), a nabízí mu zboží a zlato z lodi. V páté části TEXTU 1 John reaguje v přímé řeči na to, že poznává mrtvolu, která se vynořila ze ztroskotaného korábu.

1 bod

4 Která z následujících vět je zapsána pravopisně správně?

- A) Její láskyplné obětí mě dojalo.
- B) Její láskyplné objetí mě dojalo.
- C) Její láskyplné obětí mně dojalo.
- D) Její láskyplné objetí mně dojalo.

Zdůvodnění

- Podstatné jméno *objetí* je příbuzné se slovem *obejmout* a obsahuje předponu *ob-*.
- Zájmeno *já* má v 4. pádě tvar *mě*, případně tvar *mne*.

5 Přiřadte k jednotlivým tvrzením (5.1–5.3) možnost (A–E), která patří na vynechané místo (***) v příslušném tvrzení.**

(Správně přiřazená je pouze možnost, v níž pořadí podtržených slov odpovídá pořadí podtržených slov v příslušném tvrzení. Žádnou možnost z nabídky A–E nelze přiřadit víckrát než jednou.)

- 5.1 Významový vztah mezi slovy džus a nápoj je nejpodobnější *****. _____
- 5.2 Významový vztah mezi slovy jahoda a džem je nejpodobnější *****. _____
- 5.3 Významový vztah mezi slovy vánočka a bábovka je nejpodobnější *****. _____
- A) vztahu mezi slovy klíč a železo
- B) vztahu mezi slovy dřevo a police
- C) vztahu mezi slovy potkan a morče
- D) vztahu mezi slovy dějepisář a učitel
- E) vztahu mezi slovy chirurg a operace

Řešení a zdůvodnění

- 5.1 D)
Slovo *nápoj* je významově nadřazené slovu *džus*, slovo *učitel* je významově nadřazené slovu *dějepisář*.
- 5.2 B)
Slovo *džem* označuje zavařeninu, která se vyrábí z ovoce, např. z *jahod*, slovo *police* označuje jednoduchý kus nábytku, který se vyrábí např. ze *dřeva*.
- 5.3 C)
Slova *vánočka* a *bábovka* jsou slova souřadná a označují druh pečiva (tj. slovo *pečivo* je jim významově nadřazené), slova *potkan* a *morče* jsou slova souřadná a označují zástupce hlodavců (tj. slovo *hlodavec* je jim významově nadřazené).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 6–11

(1) Planinu Nazca, ležící na jihu Peru, zdobí nejrozměrnější grafické dílo světa. Na ploše velké okolo 520 kilometrů čtverečních se zde nachází více než 300 geoglyfů¹. Jsou tvořeny světlými liniemi, které byly vyryty do tmavší povrchové horniny. Některé obrazce znázorňují lidské postavy, jiné mají podobu zvířat. Pozornost upoutají zejména gigantické obrazce: obří pavouk velký 45 metrů, stometrová opice či kondor s rozpětím křídel 120 metrů. Kromě těchto motivů jsou tu i geometrické tvary a prosté linie.

(2) O pozoruhodných obrazcích vyrytých do peruánské planiny se poprvé zmínili španělští cestovatelé zhruba v polovině 16. století, a to ve svých zápiscích. Pro svět však tyto obrazce zůstaly v podstatě neznámé až do dvacátých let 20. století, kdy byly objeveny při leteckém průzkumu regionu – řada z nich je totiž rozpoznatelná jen z výšky. Dnes za čtyřicetiminutový let helikoptérou nad planinou Nazca, během něhož spatříte dvacet geoglyfů, zaplatíte v hlavní sezoně 110 amerických dolarů.

(3) Je dokázáno, že všechny geoglyfy z Nazcy vznikly stejným způsobem: jejich tvůrci odstranili přibližně 20 centimetrů povrchové horniny, čímž obnažili o něco světlejší pískovcové podloží. Podle vědců byl proces tvorby zřejmě jednoduchý a zároveň rychlý. Záhadou ale dosud zůstává smysl těchto unikátních obrazců. Existuje proto množství teorií, které se jejich účel pokoušejí objasnit.

(4) Podle jedné z nich byly geoglyfy využívány k náboženským rituálům, podle jiné šlo o důmyslný zavlažovací systém. Další vědci se zase domnívají, že obrazce sloužily jako astronomický kalendář, který pomáhal určovat období setí či sklizně. Kromě všech těchto hypotéz, považovaných za seriózní, však existuje i pofidérní teorie přisuzující obrazcům mimozemský původ. Pravdu se asi hned tak nedozvíme. Za peruánskými geoglyfy, zapsanými roku 1994 na seznam světového dědictví UNESCO, *****.

¹ geoglyf – velký obrazec vytvořený na zemském povrchu

(D. Brewer a kol., Planeta tajuplných světů, upraveno)

max. 2 body

6 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

	A	N
6.1 První písemná zmínka o geoglyfech z Nazcy vznikla dříve než v roce 1599.	☒	☐
6.2 Linie obrazců z Nazcy jsou světlejší než povrchová hornina na této planině.	☒	☐
6.3 Jeden z gigantických obrazců nacházejících se na planině Nazca zachycuje kondora, jehož křídlo měří 120 metrů.	☐	☒
6.4 Z více než 300 obrazců, které se nacházejí na planině Nazca, je celkem dvacet identifikovatelných pouze z letící helikoptéry.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny příslušnou barvou.

max. 3 body

7 Vypište z druhé části výchozího textu tři dvouslabičná neohebná slova.

(Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

Řešení

zhruba, totiž, během

8 Kterou z následujících možností je nutné doplnit na vynechané místo (***) ve výchozím textu, aby byl příslušný větný celek gramaticky správný?**

- A) nicméně na návštěvu určitě zvažte
- B) byste si ale určitě neměli nechat ujít
- C) nicméně za návštěvu rozhodně stojí
- D) byste se však rozhodně měli vypravit

Zdůvodnění

Poslední věta výchozího textu bude gramaticky správná, pokud se na vynechané místo doplní možnost D): tato možnost totiž jako jediná správně navazuje na začátek věty (*Za peruánskými geoglyfy byste se však rozhodně měli vypravit.*). Pokud se na vynechané místo doplní jiná z posuzovaných možností, příslušný větný celek nebude gramaticky správný, protože žádná z nich na začátek věty správně nenavazuje:

- *Za peruánskými geoglyfy nicméně na návštěvu určitě zvažte.*
- *Za peruánskými geoglyfy byste si ale určitě neměli nechat ujít.*
- *Za peruánskými geoglyfy nicméně za návštěvu rozhodně stojí.*

9 Které z následujících tvrzení o výchozím textu je pravdivé?

- A) Jako seriózní jsou v textu předkládány celkem dvě hypotézy týkající se geoglyfů z Nazcy: jednou z nich je ta, že mají mimozemský původ.
- B) Jako seriózní jsou v textu předkládány celkem tři hypotézy týkající se geoglyfů z Nazcy: jednou z nich je ta, že mají mimozemský původ.
- C) Jako seriózní jsou v textu předkládány celkem dvě hypotézy týkající se účelu geoglyfů z Nazcy: jednou z nich je ta, že sloužily jako astronomický kalendář.
- D) Jako seriózní jsou v textu předkládány celkem tři hypotézy týkající se účelu geoglyfů z Nazcy: jednou z nich je ta, že sloužily jako astronomický kalendář.

Zdůvodnění

Ve čtvrté části výchozího textu jsou zmíněny celkem čtyři hypotézy týkající se geoglyfů z Nazcy, konkrétně:

- 1) hypotéza, že geoglyfy byly využívány k náboženským rituálům;
- 2) hypotéza, že geoglyfy sloužily jako zavlažovací systém;
- 3) hypotéza, že geoglyfy sloužily jako astronomický kalendář;
- 4) hypotéza, že geoglyfy mají mimozemský původ.

Jako seriózní jsou předkládány pouze první tři hypotézy, což dokládá následující pasáž z výchozího textu: *Kromě všech těchto hypotéz, považovaných za seriózní, však existuje i pofidérní teorie (slovo pofidérní znamená podezřelý, pochybný) přisuzující obrazcům mimozemský původ.*

10 Ve které z následujících možností je uvedena dvojice slov, jež lze v kontextu výchozího textu považovat za antonyma?

(První slovo z každé dvojice pochází z výchozího textu a je v něm vyznačeno tučně.)

- A) okolo – skrz
- B) podobu – rozdílnost
- C) prosté – složité
- D) zároveň – postupně

Zdůvodnění

- Slovo *okolo* ve výchozím textu vyjadřuje *přibližnost nějakého číselného údaje*, je tedy užito ve významu *asi, zhruba* → v daném kontextu tedy slova *okolo* a *skrz* nelze považovat za antonyma.
- Slovo *podoba* je ve výchozím textu užito ve významu *soubor vnějších charakteristických znaků předmětu* → v daném kontextu tedy slova *podobu* a *rozdílnost* nelze považovat za antonyma.
- Slovo *prostý* je ve výchozím textu užito ve významu *jednoduchý, obyčejný* × slovo *složité* má význam *komplikovaný, nejjednodušší* → v daném kontextu tedy slova *prosté* a *složité* lze považovat za antonyma.
- Slovo *zároveň* je ve výchozím textu užito ve významu *současně, přitom* → v daném kontextu tedy slova *zároveň* a *postupně* nelze považovat za antonyma.

11 Které z následujících tvrzení o zájmenu podtrženém ve třetí části výchozího textu je pravdivé?

- A) Toto zájmeno je v textu užito v jednotném čísle a odkazuje ke slovu *teorie*.
- B) Toto zájmeno je v textu užito v množném čísle a odkazuje ke slovu *teorie*.
- C) Toto zájmeno je v textu užito v jednotném čísle a odkazuje ke slovu *množství*.
- D) Toto zájmeno je v textu užito v množném čísle a odkazuje ke slovu *množství*.

Zdůvodnění

Zájmeno *keré* ve výchozím textu odkazuje ke slovu *teorie* a je užito v 1. pádě čísla množného. Pokud by zájmeno odkazovalo ke slovu *množství*, které je v daném souvětí užito v jednotném čísle, muselo by být sloveso *pokoušet* užito také v jednotném čísle.

12 Rozhodněte o každém z následujících souvětí, zda je zapsáno pravopisně správně (A), nebo ne (N).

	A	N
12.1 Obloha se zatáhla tmavými mraky a vzápětí se spustilo krupobití.	☒	☐
12.2 Městem se šířily poplašné zprávy, které jeho obyvatele dost zaskočili .	☐	☒
12.3 O víkendu společně pojedeme na výlet do Čáslavi, kde žijí tatínkovi vzdálení příbuzní.	☒	☐
12.4 Obě hlavní role ve filmu, který vyprávěl o setkání matky se stracenou dcerou, ztvárnily známé herečky.	☐	☒

Zdůvodnění

- Pokud je podmětem zájmeno rodu ženského v čísle množném (*které* – zájmeno zastupuje podstatné jméno *zprávy*), v koncovce přičestí činného musí být *-y* (*zaskočily*).
- Přídavné jméno *ztracený* je příbuzné se slovesem *ztratit*, které bylo odvozeno pomocí předpony *z-* ze slovesa *tratit* (pomocí předpony *z-* se od některých nedokonavých sloves tvoří slovesa dokonavá).

max. 2 body

13 Vypište z každé z následujících vět (13.1 a 13.2) základní skladební dvojici.

(Základní skladební dvojice musí být zapsány pravopisně správně.)

13.1 Pro žáky nastupující v září do prvního ročníku budou ve spolupráci s maturanty vytvořeny speciální informační materiály.

13.2 Tomuto pokrmu dodávají specifickou chuť nejen čerstvé bylinky, ale i exotické koření.

Řešení

13.1 podmět – **materiály**; přísudek – **budou vytvořeny**

13.2 podmět – **(nejen) bylinky, (ale i) koření**; přísudek – **dodávají**

3 body

14 Seřadte jednotlivé části textu (A–F) tak, aby byla dodržena textová návaznost.

A) Aniž jsem to měl v úmyslu, podařilo se mi získat čtyři broskve. Mou gestikulaci si totiž žena vysvětlila jako žebrání. Obchod jsem nakonec našel a za asistence mladého, jazykově vybaveného muže jsem přesvědčil majitelku, ať mi udělá rýži s vajíčkem.

B) Na náladě mi nepřidala ani nezvyklá absence odpadků kolem cesty. Vzbudilo to ve mně podezření, že v téhle vsi není kde nakoupit. Naději mi dala až žena, která proti mně kráčela s igelitkou.

C) „Kolik jsi za to zaplatil?“ zeptal se mě pak mladík, když jsme se loučili. Po zjištění příslušné sumy konstatoval: „Tak to tě pěkně oškubala.“

D) Do vesnice jsem se dostal až po poledni. Byl jsem hladový a zbídačený tak, až ze mě šla hrůza. První vesničanka, kterou jsem potkal, mi ani neodpověděla na pozdrav a jen křečovitě sevřela motyku, zjevně připravena k útoku.

E) Zeptal jsem se jí, kde je obchod. Anglicky ale neuměla ani slovo, a tak jsem ukazoval na tu její tašku a krčil rameny. Došlo k nedorozumění, které pro mě ovšem mělo velmi příjemné následky.

F) Já jsem to ale viděl jinak. Prodavačka slaví triumf, protože si myslí, že mě obrala. Já se přesto cítím jako vítěz – obrala mě totiž v přepočtu asi jen o 15 korun.

(L. Zibura, *Pěšky mezi buddhisty a komunisty*, upraveno)

Řešení

- 14.1 D)
- 14.2 B)
- 14.3 E)
- 14.4 A)
- 14.5 C)
- 14.6 F)

D) Do vesnice jsem se dostal až po poledni. Byl jsem hladový a zbídačený tak, až ze mě šla hrůza. První vesničanka, kterou jsem potkal, mi ani neodpověděla na pozdrav a jen křečovitě sevřela motyku, zjevně připravena k útoku. **B)** Na náladě mi nepřidala ani nezvyklá absence odpadků kolem cesty. Vzbudilo to ve mně podezření, že v téhle vsi není kde nakoupit. Naději mi dala až žena, která proti mně kráčela s igelitkou. **E)** Zeptal jsem se jí, kde je obchod. Anglicky ale neuměla ani slovo, a tak jsem ukazoval na tu její tašku a krčil rameny. Došlo k nedorozumění, které pro mě ovšem mělo velmi příjemné následky. **A)** Aniž jsem to měl v úmyslu, podařilo se mi získat čtyři broskve. Mou gestikulaci si totiž žena vysvětlila jako žebrání. Obchod jsem nakonec našel a za asistence mladého, jazykově vybaveného muže jsem přesvědčil majitelku, ať mi udělá rýži s vajíčkem. **C)** „Kolik jsi za to zaplatil?“ zeptal se mě pak mladík, když jsme se loučili. Po zjištění příslušné sumy konstatoval: „Tak to tě pěkně oškubala.“ **F)** Já jsem to ale viděl jinak. Prodavačka slaví triumf, protože si myslí, že mě obrala. Já se přesto cítím jako vítěz – obrala mě totiž v přepočtu asi jen o 15 korun.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 15

Pojízdná pobočka naší knihovny se nazývá Oskar. Nabízí zcela stejné služby jako kterákoli kamenná pobočka. Můžete zde využívat internet nebo vám vystavíme čtenářskou průkasku. Dospělí i dětská čtenáři u nás najdou kromě velkého množství románů či komiksů také encyklopedie. Výběr je vsutku bohatý. K dispozici máme zásoby deskových her, půjčujeme i tablety se zajímavými aplikacemi.

Pravidelně organizujeme kulturní akce pro různé věkové kategorie, oblibu si získaly především naše besedy. Rádi navštívíme také vaši školu, doporučujeme vám však vytvořit objednávku alespoň dva měsíce před plánovaným konáním akce. Žákům zprvu představíme naši knihovnu a poté proběhne beseda na dané téma. Od vás potřebujeme jen tři věci: abyste Oskarovy umožnili vjezd na pozemek, abyste zajistili klid v Oskarově bezprostředním okolí a abyste pro naše kolegy připravili nezbytné zázemí v budově školy. Zkuste to s námi, mi vás nezklameme.

(www.mlp.cz, upraveno)

max. 4 body

15 Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou v něm zapsána s pravopisnou chybou, a napište je pravopisně správně.

(Slova zapíšte bezchybně, a to ve stejném tvaru, v němž jsou užitá v textu. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání. Tvary zájmen vy a váš jsou správně zapsány s malým písmenem.)

Zdůvodnění

- Podstatné jméno *průkazka* (2. pád množného čísla je *průkazek*) je příbuzné se slovesem *prokázat*.
- Přídavné jméno *daný* je odvozeno příponou *-ý* od slovesa *dát*, konkrétně od tvaru *dán*.

- Slovo *Oskarovi* je v dané větě tvarem podstatného jména *Oskar*, které se skloňuje podle vzoru *pán* (pánovi – *Oskarovi*).
- Slovo *my* je v dané větě zájmenem označujícím *skupinu osob*, do níž náleží i mluvčí dané promluvy, nikoli tvarem zájmena *já*.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 16

Gorgony se k sobě něžně choulily a tvrdě spaly. Všechny tři měly dlouhé špičáky a bronzové drápy, ale jen jedna měla místo vlasů vlnící se klubko hadů. To bude určitě Medúza. V měsíčním světle její tvář vypadala jemně, zatímco kůže jejích sester byla šupinatá. Medúziny zavřené oči Persea přitahovaly; věděl, že by jí stačilo jen na vteřinu je otevřít a jeho život by byl u konce. Najednou mu vše došlo. „Ach, co jsem to za hlupáka! Ty sochy kolem – to jsou ostatky těch, kteří se setkali s pohledem Medúzy,“ špitl.

(Vzhledem k povaze úlohy není zdroj výchozího textu uveden.)

1 bod

16 Která z následujících možností nejlépe vystihuje výchozí text?

(vnější charakteristika = popis vzhledu nějaké osoby, zvířete aj.)

- A) Jde o umělecký text obsahující stručnou vnější charakteristiku Gorgon a Persea.
- B) Jde o neumělecký text obsahující stručnou vnější charakteristiku Gorgon a Persea.
- C) Jde o umělecký text obsahující stručnou vnější charakteristiku Gorgon, nikoli však Persea.
- D) Jde o neumělecký text obsahující stručnou vnější charakteristiku Gorgon, nikoli však Persea.

Zdůvodnění

Výchozí text má především funkci estetickou, což dokládají například užití jazykové prostředky nebo jeho výstavba (např. způsob zachycení situace, začlenění přímé řeči), jako celek tedy vykazuje znaky příznačné pro umělecký text. Text obsahuje stručnou vnější charakteristiku Gorgon (např. *měly dlouhé špičáky a bronzové drápy; kůže jejích sester byla šupinatá*), o vzhledu Persea se však čtenář nic nedozví.

1 bod

17 Na vynechané místo (*****) v českém ustáleném slovním spojení doplňte příslušné podstatné jméno v náležitém tvaru.

Předchozí ředitel nedal bez auta ani ránu a Eva zrovna tak. Pak ale nastoupil nový ředitel, zapřísáhlý odpůrce motorismu, a v jeho přítomnosti začala Eva odsuzovat ty, kteří jezdí autem. Platí pro ni: Kam *****, tam plášť.

Řešení

Kam *vítr*, tam plášť.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 18–23

TEXT 1

Těžké ocelové dveře sila se odsunuly stranou, avšak jen zčásti, aby dovnitř nepronikly smrtonosné toxiny. Juliette Nicholsová se tou štěrbinou musela protáhnout bokem. Rázem se ocitla venku. Už nebylo cesty zpět. Byla vyhnanec.

Juliette zjistila, že stojí na rampě. Skoro zapomněla, že i nejvyšší patro sila se nachází pod úrovní země. Když se doplahočila na konec rampy, průzorem v přilbě spatřila velkolepou scenérii. Kopce pokrývala zelená tráva, nebe bylo opojně modré.

Unavenýma očima hltala ten efektní padělek. V duchu si ale stále opakovala: Přestaň s tím. Mysli na to, že skutečný je jen ten ponurý a mrtvý svět, který znáš odjakživa.

Hmatem zkontrolovala svůj ochranný oblek – žáruvzdorná páska pořád držela. Usmála se. Její smrt, jakkoli jistá, se zatím odkládá. Vydala se tedy směrem ke třpytivému velkoměstu na obzoru. Nepočítala s tím, že se dostane až tam. Chtěla ale zemřít za hřebenem, aby se nikdo nemusel dívat na její práchnivějící ostatky.

Jak Juliette pomalu STOUPALA po strmém svahu, začaly se v programu nahraném v přilbě objevovat první trhliny: horní patra vzdálených městských budov ještě zářila ve falešném slunci, pod nimi se ale už odkrývala ošumělost opuštěného světa. Juliette si lámala hlavu nad klamem, **který** vytvořili lidé z úseku IT, a jeho nedokonalostí: Že by snad ani oni netušili, co je za kopcem?

Na vrcholu kopce si všimla, že kruhová prohlubeň, v níž se nachází její silo, není NÁHODNÝ prvek krajiny. Viděla, že kopce i prohlubně se opakují ve ZŘETELNÉM vzoru. Juliette začala sestupovat a snažila se šetřit vzduchem. Věděla, že díky obleku, který jí potají sehnal Walker, získala čas, který žádný vyhnanec ještě nikdy neměl. Vtom zahlédla v další prohlubni rampu. Ihned POCHOPILA, co to znamená. Blíží se k jinému silu!

(Vzhledem k povaze jedné z úloh není zdroj výchozího textu uveden.)

TEXT 2

Podstatná jména pomnožná mají pouze tvary množného čísla a označují jimi buď jednu věc, nebo více věcí, např. *jedny housle hrály krásně* × *dvoje housle hrály krásně*.

max. 2 body

18 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z TEXTU 1 (A), nebo ne (N).

	A	N
18.1 Silo, jehož ocelovými dveřmi Juliette prošla, mělo více pater než jedno.	☒	☐
18.2 Walker tajně sehnal Juliette oblek, díky němuž jí vně sila definitivně přestala hrozit smrt.	☐	☒
18.3 Juliette zamířila ke kopci, protože věděla, že se za ním v další prohlubni nachází jiné silo.	☐	☒
18.4 Lidé z úseku IT do přilby záměrně nahráli nedokonalý program, aby zakryli skutečnost, že sami nevědí, jak krajina za kopcem vypadá.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou v TEXTU 1 vyznačeny příslušnou barvou.

19 Která z následujících možností vystihuje TEXT 1?

- A) Jde o příběh z literatury sci-fi, který vypráví Juliette.
- B) Jde o příběh z literatury sci-fi, který nevypráví Juliette.
- C) Jde o příběh z nonsensové literatury, který vypráví Juliette.
- D) Jde o příběh z nonsensové literatury, který nevypráví Juliette.

Zdůvodnění

TEXT 1 vykazuje znaky příznačné pro literaturu sci-fi: příběh zachycuje fiktivní budoucnost, v níž hraje určitou roli věda a technika (např. přilba s nahraným programem, který mění obraz reality). Skutečný svět je v této budoucnosti *ponurý a mrtvý*, vzduch je prosycen smrtonosnými toxiny, lidé proto žijí v jakýchsi silech vybudovaných pod povrchem země.

TEXT 1 je vyprávěn ve 3. osobě čísla jednotného, vypravěčem tedy není žádná z postav. Kdyby příběh vyprávěla postava jménem Juliette, byl by text vyprávěn v 1. osobě (např. *Rázem jsem se ocitla venku. Už nebylo cesty zpět. Byla jsem vyhnanec. Zjistila jsem, že stojím na rampě.*).

1 bod

20 Které z následujících tvrzení o prvním odstavci TEXTU 1 je pravdivé?

(Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2.)

- A) V tomto odstavci je pouze jedno podstatné jméno pomnožné, a to *dveře*.
- B) V tomto odstavci je pouze jedno podstatné jméno pomnožné, a to *toxiny*.
- C) V tomto odstavci jsou dvě podstatná jména pomnožná, a to *dveře* a *silo*.
- D) V tomto odstavci jsou dvě podstatná jména pomnožná, a to *silo* a *toxiny*.

Zdůvodnění

Slovo *dveře* má pouze tvary množného čísla a označuje jimi buď jednu věc (*otevřela jedny dveře*), nebo více věcí (*otevřela dvoje dveře*) → je to podstatné jméno pomnožné. Slova *toxiny* i *silo* mají jak tvary jednotného čísla (*smrtonosný toxin, blíží se k jinému silu*), tak tvary čísla množného (*smrtonosné toxiny, blíží se k jiným silům*) → nejsou to podstatná jména pomnožná.

1 bod

21 Které z následujících tvrzení o slovních tvarech tučně vyznačených v TEXTU 1 je pravdivé?

- A) Tvar *unavenýma* i tvar *který* jsou v tomto textu spisovné.
- B) Tvar *unavenýma* i tvar *který* jsou v tomto textu nespisovné.
- C) V tomto textu je tvar *unavenýma* nespisovný a tvar *který* je spisovný.
- D) V tomto textu je tvar *unavenýma* spisovný a tvar *který* je nespisovný.

Zdůvodnění

Přídavným jménem *unavený* je rozvíjeno podstatné jméno *oko*, které označuje část lidského těla a v TEXTU 1 je užito v 7. pádě čísla množného – koncovka obou slov se tedy musí shodovat. Zájmeno *který* je v TEXTU 1 užito ve 4. pádě čísla jednotného a odkazuje k podstatnému jménu rodu mužského neživotného (*klam*).

1 bod

22 Která slovesa jsou v úseku podtrženém v TEXTU 1 užitá v oznamovacím způsobu?

- A) přestat a být
- B) přestat, myslet a být
- C) být a znát
- D) myslet, být a znát

Zdůvodnění

V oznamovacím způsobu jsou v TEXTU 1 užitá pouze slovesa *být (je)* a *znát (znáš)*. Slovesa *přestat* a *myslet* jsou v textu užitá v rozkazovacím způsobu (*přestaň, myslí*).

1 bod

23 Které z následujících tvrzení není pravdivé?

(Posuzovaná slova jsou v TEXTU 1 zapsána velkými písmeny.)

- A) Slovo *stoupat* je v textu užitó ve významu *zvedat se, zvyšovat se*.
- B) Slovo *náhodný* je v textu užitó ve významu *nahodilý, zakládající se na náhodě*.
- C) Slovo *zřetelný* je v textu užitó ve významu *zrakem dobře poznatelný, zřejmý*.
- D) Slovo *pochopit* je v textu užitó ve významu *uvědomit si něco, postihnout smysl něčeho*.

Zdůvodnění

Slovo *stoupat* je v TEXTU 1 užitó ve významu *pohybovat se vzhůru, vystupovat*.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 24

závislý	důrazný	obsluhovaný	bezbřehý
sklopený	překvapivý	zaplavený	odkloněný
odpracovaný	upravený	podlomený	nahromaděný

max. 3 body

24 Vypište z výchozího textu tři slova, z nichž každé obsahuje kořen složený ze tří hlásek.

(Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

Řešení a zdůvodnění

Slova *závislý*, *důrazný* a *podlomený* mají kořen složený ze tří hlásek:

- *-vis-* (zá-vis-lý);
- *-raz-* (dů-raz-ný);
- *-lom-* (pod-lom-ený).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 25–27

Zubní pasty vznikly relativně nedávno. To ovšem neznamená, že dřív si lidé zuby vůbec nečistili. Starověcí Egypťané si už ve 4. století před naším letopočtem nanášeli na zuby směs ze soli, pepře, máty a květů kosatce, aby nečistoty obrousili. Staří Římané zase vyráběli zubní prášek z drcených lastur a pro osvěžení dechu do něj přidávali okvětní lístky **růže**. Receptur bylo skutečně mnoho.

V 19. století se vlivem průmyslové revoluce složení zubních prášků stává rafinovanějším, experimentuje se např. s látkami zvyšujícími bělost zubů. První zubní pasty vznikly přidáním pěnidel (usušeného mýdla aj.) do suché **směsi** zubních čistidel.

Pasty se nejprve prodávaly ve skleněných dózičkách, v těch ale rychle vysychaly. Problém vyřešil až syn Washingtona Sheffielda, známého výrobce zubních past. Když pozoroval malíře, jak vytlačují barvy z tub, napadlo ho, že obdobným způsobem by se mohla aplikovat i zubní pasta na kartáček. Zubní pasta v tubě byla na trhu k dostání již v roce 1892. Dalším významným milníkem dentální hygieny se stal rok 1914. Tehdy bylo totiž prokázáno, že zubní sklovinu posiluje fluorid sodný. Záhy se tato látka stala běžnou součástí většiny zubních past.

(www.culinabotanica.cz, upraveno)

max. 2 body

25 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

	A	N
25.1 Fluorid sodný, dnes běžná součást zubních past, byl objeven v roce 1914.	☐	☒
25.2 Jedním z pěnidel, která se přidávala do suché směsi zubních čistidel, bylo usušené mýdlo.	☒	☐
25.3 Od doby, kdy si lidé ve starověkém Egyptě začali čistit zuby, do doby, kdy vznikly první zubní pasty, uplynulo celkem 15 století.	☐	☒
25.4 Syn Washingtona Sheffielda začal pozorovat malíře při práci, protože chtěl zjistit, zda se princip vytlačování barvy z tuby dá aplikovat i na zubní pastu.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/neppravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny příslušnou barvou.

1 bod

26 Tvrzení č. 1: Autor výchozího textu hodnotí účinnost zubního prášku používaného ve starém Římě.

Tvrzení č. 2: Autor výchozího textu předkládá čtenářům své názory na čištění zubů.

Odpovídá alespoň některé z výše uvedených tvrzení výchozímu textu?

- A) ne, žádné z těchto tvrzení
 B) ano, každé z těchto tvrzení
 C) ano, avšak pouze tvrzení č. 1
 D) ano, avšak pouze tvrzení č. 2

Zdůvodnění

- Autor výchozího textu uvádí, z čeho se ve starém Římě vyráběl zubní prášek, účinnost tohoto prášku však vůbec nezmiňuje, tedy ani nehodnotí.
- Výchozí text obsahuje pouze objektivní informace týkající se historie čištění zubů (např. *pasty vznikly relativně nedávno; první zubní pasty vznikly přidáním pěnidel*), vlastní názory na čištění zubů autor textu čtenářům nepředkládá.

27 Které z následujících tvrzení o dvou podstatných jménech tučně vyznačených ve výchozím textu je pravdivé?

- A) Tato podstatná jména jsou v textu užitá v různém pádě i v různém čísle.
- B) Tato podstatná jména jsou v textu užitá ve stejném pádě i ve stejném čísle.
- C) Tato podstatná jména jsou v textu užitá v různém pádě, ale ve stejném čísle.
- D) Tato podstatná jména jsou v textu užitá ve stejném pádě, ale v různém čísle.

Zdůvodnění

Jak slovo *růže*, tak slovo *směs* jsou ve výchozím textu užitá v 2. pádě čísla jednotného.

28 Která z následujících vět není zapsána pravopisně správně?

- A) Stoupenci nelítostného diktátora byli zatčeni.
- B) Naštvat toho cholerika bylo opravdu velice snadné.
- C) Nedávná charitativní akce vzbudila mimořádný ohlas veřejnosti.
- D) Po několika pomalých písních zazněla i jedna velmi **dinamická** skladba.

Zdůvodnění

Přídavné jméno *dynamický* je cizího původu, správný zápis slova je třeba si pamatovat.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 29

Naši zákazníci jsou spokojeni zejména s produkty ***** způsobem šetrným k životnímu prostředí. Na poličkách ●●●● u pokladen jsou vystaveny vzorky těchto produktů.

max. 2 body

29

29.1 Napište náležitý spisovný tvar slova *vyrobený*, který patří na první vynechané místo (*****) ve výchozím textu.

29.2 Napište náležitý spisovný tvar slova *umístěný*, který patří na druhé vynechané místo (●●●●) ve výchozím textu.

(Po doplnění náležitého tvaru musí být příslušný větný celek gramaticky i pravopisně správný.)

Řešení a zdůvodnění

29.1 **vyrobenými**: tvar přídavného jména *vyrobený* se musí shodovat s tvarem rozvíjeného podstatného jména *produkt*, které je ve výchozím textu užitá v 7. pádě čísla množného

29.2 **umístěných**: tvar přídavného jména *umístěný* se musí shodovat s tvarem rozvíjeného podstatného jména *polička*, které je ve výchozím textu užitá v 6. pádě čísla množného

30 Přiřadte k jednotlivým souvětím (30.1–30.4) odpovídající tvrzení (A–F).

(Žádnou možnost z nabídky A–F nelze přiřadit víckrát než jednou.)

- 30.1 Ber ty léky pravidelně, ať se brzy uzdravíš. _____
- 30.2 Vsadíte-li na náš mladý tým, budete jistě spokojeni. _____
- 30.3 Jelikož je nejlepší, bude nás reprezentovat na soutěži. _____
- 30.4 Dostaneš další poznámku, jestli zase přijdeš do školy pozdě. _____
- A) První věta je vedlejší a vyjadřuje nějaký účel.
- B) Druhá věta je vedlejší a vyjadřuje nějaký účel.
- C) První věta je vedlejší a vyjadřuje nějakou příčinu.
- D) Druhá věta je vedlejší a vyjadřuje nějakou příčinu.
- E) První věta je vedlejší a vyjadřuje nějakou podmínku.
- F) Druhá věta je vedlejší a vyjadřuje nějakou podmínku.

Řešení a zdůvodnění

- 30.1 B)
Druhá věta (*ať se brzy uzdravíš*) je vedlejší: rozvíjí přísudek věty hlavní a specifikuje účel sdělení (za jakým účelem ber léky pravidelně?).
- 30.2 E)
První věta (*Vsadíte-li na náš mladý tým*) je vedlejší: rozvíjí přísudek věty hlavní a specifikuje podmínku, za níž bude platit obsah věty hlavní (za jaké podmínky budete spokojeni?).
- 30.3 C)
První věta (*Jelikož je nejlepší*) je vedlejší: rozvíjí přísudek věty hlavní a specifikuje příčinu rozhodnutí (proč nás bude reprezentovat v soutěži?).
- 30.4 F)
Druhá věta (*jestli zase přijdeš do školy pozdě*) je vedlejší: rozvíjí přísudek věty hlavní a specifikuje podmínku, za níž bude platit obsah věty hlavní (za jaké podmínky dostaneš další poznámku?).